

Παρασκευή, 07 Σεπτέμβριος 2012 21:05

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

[ιστορια-λαογραφια](#)

**Του Ηλία Κων/νου Γάγαλη Διευθυντή του 5ου Δημοτικού Σχολείου Κοζάνης,
κατόχου μεταπτυχιακού τίτλου στην Αγωγή της εκπαίδευσης.**

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΤΟ Δ΄ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΓΡΕΒΕΝΑ (Ιστορία-Τέχνη- Πολιτισμός-Περιβάλλον)

Κύριε Νομάρχη, κ.κ. Δήμαρχοι, κ.κ. Δημοτικοί και Νομαρχιακοί Σύμβουλοι, κ. Πρόεδρε του Συνεδρίου, αξιότιμοι κύριοι Σύεδροι ,κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συμπατριώτες

Εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα στην περιοχή του Δημοτικού Διαμερίσματος του Αγίου Γεωργίου Γρεβενών κάτοικοι της περιοχής αναφέρουν ότι αρχαιοκάπηλοι λυμαίνονται αρχαιολογικά ευρήματα τα οποία ανασκάπτονται τυχαία ή λάθρα στη γεωγραφική περιοχή πέριξ του οικισμού.

Εδώ και δεκαετίες τρεις τοποθεσίες της κωμοπόλεως μας : λόφος «Αγίου Νικολάου», «Αρσαλία» και «Αγία Βαρβάρα», έχουν χαρακτηριστεί ως αρχαιολογικές τοποθεσίες ,αυτές αναφέρονται και στο site της «Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας»[1].

Τις έχουν επισκεφθεί κατά καιρούς οι παρακάτω αρχαιολόγοι:

Ο αρχαιολόγος Γερμανός περιηγητής Heinrich Barth μεταξύ των ετών 1847 και 1849[2] εντοπίζει τα ερείπια και το στίγμα της πόλης Arsalia τρία χιλιόμετρα νότια του Τσουρχλίου.

Οι Βρετανοί A.T. Wace και A.M. Woodward το 1910 επισκέπτονται το Tsourchli (μετονομάζεται σε Άγιο Γεώργιο Γρεβενών από το 1927) και καταγράφουν τρεις επιγραφές .Οι δυο βρίσκονται στο λόφο του Αγίου Νικολάου και η τρίτη εντοιχισμένη στην εκκλησία των Αγίων Αποστόλων στο κέντρο του χωριού. Οι δυο επιγραφές στο λόφο μια από τις οποίες καταγράφει και ο Ν. Παπαδάκης λέει: «ΕΤΟΥΣ ΚΦ΄ ΙΕΡΗΤΕΥΟΝΤΟΣ ΝΕΙΚΑΝΔΡΟΥ ΕΠΕΣΚΕΥΑΣΘΗ». Η επιγραφή αυτή υποδηλώνει την ύπαρξη αρχαίου ιερού πάνω στο λόφο που τον αποκαλούσαν οι ντόπιοι Κάστρο (Kastro).Η δεύτερη επιγραφή στο λόφο αναφέρει: «ΘΕΥΔΑΣ ΝΙΚΑ...ΙC ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΟC ΗΡΑΚΛΕΙ ΦΙΑΛΙ///ΟΝ» .Ο Θευδάς του Νικά...ις που είναι απελεύθερος αφιερώνει φιαλίδιο στον Ηρακλή γεγονός που ισχυροποιούν την άποψη ότι στο λόφο υπήρχε αρχαίο ιερό. Όλες οι επιγραφές χρονολογούνται από τον 3ο π.Χ αιώνα έως και τον 3ο μ.Χ. Τα γράμματά των επιγραφών είναι σε μεγαλογράμματη ελληνική γραφή γεγονός που μας αποδεικνύει τη γλώσσα την οποία μιλούσαν οι κάτοικοι Μακεδόνες της αρχαίας αυτής πόλης που δεν είναι άλλη από την αρχαία ελληνική γλώσσα[3].

Ο Νικόλαος Παπαδάκης το 1912 αναφέρει τα αποτελέσματα της επίσκεψής του στο περιοδικό «Αθηνά»[4] και υποστηρίζει ότι στο Τσουρχλι και στον άποπτο λόφο του Αγίου Νικολάου ίσως θα πρέπει να αναζητηθεί η Βυζαντινή πόλη Ελιμεία. Είναι ο πρώτος Έφορος Αρχαιοτήτων που θητεύει στη Δυτική Μακεδονία μετά την απελευθέρωσή της το Νοέμβριο του 1912 από τον τουρκικό ζυγό. Προσπαθεί να καταγράψει και να περιιώσει ό,τι μπορεί .Από το Τσουρχλι τότε αναφέρει :μια

επιγραφή για την οποία μιλήσαμε παραπάνω που μιλά για ιερατεύοντα .Συλλέγει δυο ανάγλυφα με γυναικείες μορφές με ρωμαϊκό ντύσιμο από τη θέση «Άγιος Πρόδρομος» και του γίνεται αναφορά για ένα κεφάλι αγάλματος το οποίο του υποσχέθηκαν ότι θα του το πάνε στην Διοίκηση Γρεβενών πριν φύγει.

Καταγράφει μια επιγραφή πολύ κατεστραμμένη που είναι εντοιχισμένη στην εκκλησία των Αγίων Αποστόλων.

Ο ακαδημαϊκός Αντώνιος Κεραμόπουλος από τη Βλάστη το 1937 επισκέπτεται τον Άγιο Γεώργιο και δημοσιεύει τα συμπεράσματά του το 1938 στα Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας[5]. Στην εφημερίδα Βόρειος Ελλάς της Κοζάνης διαβάζουμε στις 3 Οκτωβρίου του 1937 ,σχετικά γι αυτή του την επίσκεψη, ανταπόκριση από τον Άγιο Γεώργιο:

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (ΓΡΕΒΕΝΩΝ)

-Ο καθηγητής κ. Κεραμόπουλος στο χωριό μας.

Την παρελθούσαν εβδομάδα επισκέφθη το χωριό μας ο καθηγητής του Πανεπιστημίου και Ακαδημαϊκός κ. Κεραμόπουλος προς έρευναν μερικών τοποθεσιών εις τας οποίας φαίνεται να υπάρχουν αρχαιότητες.

Ο εκλεκτός επιστήμων επισκέφθη τας τοποθεσίας : «Αρσαλιά»,«Αγία Βαρβάρα», «Άγιος Νικόλαος».Εις όλας τας τοποθεσίας ευρέθησαν τεμάχια αγγείων από αρχαίους τάφους και τεμάχια κίωνων μαρμαρίνων από προχριστιανικούς ναούς και διάφορα νομίσματα Ρωμαϊκής εποχής.

Μετά διήμερον παραμονήν του ανεχώρησε επιστρέφων εις Θεσσαλονίκην μέσω Τσοτυλίου.

Εντύπωσιν εξαιρετικήν εις πάντας τους κατοίκους έκανε η απλή συμπεριφορά και αι σοβαρά και πατριωτικά παραινήσεις του προς πάντας.

Εφιλοξενήθη υπό του προέδρου της Κοινότητος κ. Αντωνίου Κωτίτσα[6].

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗΣ

Στο προσκυνητάρι της Αγίας Ζώνης κοντά στον Άγιο Γεώργιο αναφέρει ο Α. Κεραμόπουλος ότι υπάρχουν άμπολλοι τάφοι ,ίσως χριστιανικοί, κατασκευασμένοι με πλάκες και ότι ανασκάπτονταν λαθραία[7].

Το 1937 ο Charles Edson περνάει από τον Άγιο Γεώργιο. Αναζητεί γνωστές από προηγούμενους αρχαιολόγους που πέρασαν επιγραφές ,άλλες τις εντοπίζει κι άλλες όχι[8].

Ο Δημήτριος Σαμσάρης το 1988 επισκέπτεται ανάμεσα στις περισσότερες περιοχές των Γρεβενών και τις αρχαιολογικές περιοχές του Αγίου Γεωργίου Γρεβενών[9]. Ο ίδιος καταλήγει και πιθανολογεί ότι η Elimea βρίσκεται στον Άγιο Γεώργιο γιατί κατά τη γνώμη του:

Στον Άγιο Γεώργιο βρέθηκαν τα περισσότερα αρχιτεκτονικά μέλη από λαμπρά δημόσια κτίρια.

Λόγω της γεωγραφικής θέσης του χωριού, κατάλληλης να φιλοξενήσει μια πρωτεύουσα, γιατί είναι στο κέντρο της Ελιμιώτιδας και γιατί

ο λόφος του Αι Νικόλα φαίνεται από παντού , παρείχε άριστη ορατότητα και δυνατότητα άμυνας. Η πόλη πρέπει να ήταν στη θέση του σημερινού χωριού και εκτείνονταν δυο χιλιόμετρα νοτιοδυτικά ως τη θέση «Αγία Βαρβάρα»,όπου κατά καιρούς έχουν βρεθεί διάφορα αρχαία αντικείμενα.

Τέλος αρχαιολογικά λείψανα αναφέρει ο Δ. Σαμσάρης (τάφοι, θεμέλια κλπ.),που ανήκουν πιθανώς σε αγροικίες, παρατηρούνται και σε διάφορες άλλες γειτονικές

τοποθεσίες («Αγία Αικατερίνη, «Άγιος Δημήτριος» κ.ά.) της κτηνοτροφικής περιοχής του Αγίου Γεωργίου.

Οι παραπάνω Έλληνες αρχαιολόγοι συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι στη γεωγραφική περιοχή που εκτείνεται από το λόφο του «Αγίου Νικολάου» ως την περιοχή της «Αγίας Βαρβάρας» βρίσκεται θαμμένη συγκεντρώνοντας πολλές πιθανότητες η Μακεδονική πόλη Ελίμεια (Elimea or Elimeum or Elyma). Ήταν δε η Ελίμεια αρχικά η πρωτεύουσα πόλη της Ελιμιώτιδας ,που είχε και άλλες πόλεις όπως : η Αιανή, η Εράτυρα, οι Φυλακαί (στα Σέρβια Κοζάνης) και άλλες τινές.

Η ύπαρξη της πόλης Ελίμειας, αρχαίας πρωτεύουσας της ομώνυμης φυλετικής περιοχής πριν από τη ρωμαϊκή κατάκτηση, δεν αμφισβητείται σήμερα από κανένα ερευνητή, αφού αποδείχθηκαν εσφαλμένες ορισμένες ερμηνείες των σχετικών φιλολογικών πηγών που είχαν προταθεί. Σύμφωνα με τον ιδρυτικό της μύθο, τον οποίον διέσωσαν ο Στέφανος Βυζάντιος και ο Ηρωδιανός, ήταν μια από τις αρχαιότερες ελιμιωτικές πόλεις. Ανεξάρτητα από την πιθανή παρακμή της στη ρωμαϊκή εποχή, φαίνεται πως η πόλη επιβίωσε ως το τέλος της αρχαιότητας, αν συμπεράνει κανείς από τη μνεία της σε μεταγενέστερες πηγές (ρωμαϊκών και βυζαντινών χρόνων)[10].

Για την πόλη υπάρχουν αναφορές κι από αρχαίες ιστορικές πηγές χωρίς όμως να προσδιορίζεται επακριβώς η θέση της:

Ο γεωγράφος Στράβωνας (Strabo) ,1ος αιώνας.π.Χ. αναφέρει την Ελίμεια[11].

Ο Τίτος Λίβιος (Titus Livy) 43.21.5 αναφέρει ότι ο τελευταίος βασιλιάς της Μακεδονίας Περσέας εξάγνισε το στρατό του “circa Elimean” δηλαδή στη γειτονική περιοχή της Ελίμειας-φράση που αποδίδει με περισσότερη ακρίβεια το γεωγραφικό όρο ,εάν η Ελίμεια είναι η πόλη ,παρά η επαρχία-, προτού ξεκινήσει την τολμηρή εκστρατεία του , κατά τη διάρκεια του χειμώνα του 169 π.Χ. προς την πόλη Στράτο της Αιτωλοακαρνανίας ,η Ελίμεια τότε θα έπρεπε να βρίσκεται στη νότια πλευρά του Αλιάκμονα[12].

Ο Κλαύδιος Πτολεμαίος (Ptolemy),2ος μ.Χ αιώνα την τοποθετεί στο μέσο των περιοχών[13].

Ο Στέφανος Βυζάντιος (Ettiene de Byzance & Stephanus Byzantinus) που έζησε τους 5ο-6ο αιώνες μ.Χ. αναφέρει: Ελίμεια, πόλις Μακεδονίας, επικαλείται τον Αριαννό που την αναφέρει ως Ελυμιώτιν. Επίσης κάνει αναφορά στον Πτολεμαίο (Ptolemee) που την αποκαλεί Έλυμα (Elyma) και τους κατοίκους Ελιμιώται, Ελυμιώτας[14].

Τη θέση αυτή των αρχαιολόγων που ανέφερα παραπάνω έρχονται να ενισχύσουν βιβλία των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών Michigan και Columbia (U.S.A.) που βρίσκουμε στο διαδίκτυο :

Charles Anton (1850),A system of ancient and medieval geography for use of schools and colleges, Harper & Brothers, Cliff Street, New York, p. 449[15].

Cramer J.(1828),A Geographical and Historical Description of ancient Greece, Clarendon Press,p.p.200-201[16].

Υπάρχουν επίσης πλήθος παρόμοιων πηγών παραπλήσιων με τις παραπάνω δύο που παρέθεσα, που ένας καλός χρήστης του διαδικτύου μπορεί με μεγάλη ευκολία να ανακαλύψει ψάχνοντας σε Πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες των Η.Π.Α. και της Μ. Βρετανίας.

Τα κείμενα αυτά αναφέρονται στη Μακεδονική αυτή πόλη λέγοντας ότι είναι η πρωτεύουσα της Ελιμιώτιδας. Επίσης την οριοθετούν μεταξύ της περιοχής του Αλιάκμονα ποταμού και της σημερινής πόλης των Γρεβενών. Αναφέρεται επίσης ο ιδρυτικός μύθος της πόλης που ιδρύθηκε σύμφωνα με ιστορικές πηγές από τον Ελύμα βασιλιά των Ελιμιωτών.

Χάρτης του διακεκριμένου Γερμανού αρχαιολόγου, φιλόλογου και γεωγράφου Heinrich Kierpert που επανεκδόθηκε το 1908 από τον γιό του Richard με το βιβλίο του που φέρει τον τίτλο: *Formae Orbis antiquae* παρουσιάζει την Elimeia στη θέση της σημερινής γεωγραφικής περιοχής του Αγίου Γεωργίου Γρεβενών[17]. Αυτή είναι και η πεποίθηση του ίδιου του H. Kierpert. Βασίζεται δε σε αναφορά του Heinrich Barth που προανέφερα. Ο H. Kierpert είναι από τους κορυφαίους χαρτογράφους που ανέδειξε η Ευρώπη στο πέρασμα του χρόνου και ασχολήθηκε με την αρχαία ιστορική χαρτογραφία, αφού διετέλεσε διευθυντής του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου της Γερμανίας το 1881[18].

Στο βιβλίο : «Επιγραφές Άνω Μακεδονίας» των Ριζάκη-Τουράσογλου έκδοσης του Υπουργείου Πολιτισμού το 1985 αναφέρονται στους αριθμούς: 12,30,71,74 και 84 πέντε επιγραφές που βρέθηκαν κατά διαστήματα στον Άγιο Γεώργιο[19]. Ανάμεσα σ' αυτές οι τρεις επιγραφές που κατέγραψαν οι Wace και Woodward το 1910 , η μια του N. Παπαδάκης το 1912 και μια που ανέφερε ο Κεραμόπουλος το 1938. Μια απ' αυτές τις επιγραφές ,η παλαιότερη χρονολογικά (3ος-2ος π.Χ. αιώνες), φυλάσσονταν τότε (1985)στο Β΄ Γυμνάσιο Γρεβενών[20] (Αρχαιολογική Συλλογή Γρεβενών).

Σε κείμενο του 1880 του Λαμπρίδη Ι.(1971) με τίτλο :*Ηπειρωτικά Αγαθοεργήματα και άλλα δημοσιεύματα* αναφέρεται ότι στην περιοχή του Τσουρχλίου υπήρχε διοικητικό κέντρο το οποίο το πάλαι ήκμαζε[21].

Στην έκθεση του Γ. Χασιώτη που εκδόθηκε από την Ηπειρωτική Φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα στην Κωνσταντινούπολη το 1875 αναφέρει ότι: «... περί το χωρίον Τσούρχλι (Άγιος Γεώργιος Γρεβενών) συναντούμε αρχαία ερείπια»[22].

Σε όλα τα παραπάνω έρχονται να προστεθούν σημαντικά ευρήματα τα οποία κατά καιρούς ανακαλύφθηκαν τυχαία:

Επιγραφές όπως προαναφέραμε και ρωμαϊκά αγάλματα .

Κεραμικά αγγεία σύμφωνα με τον Α. Κεραμόπουλο και μεγάλα αρχιτεκτονικά μέλη στις περιοχές «Αρσαλιά» και «Αγία Βαρβάρα».

Το 1940 ο αρχαιολόγος Χαράλαμπος Μακαρόνας αναφέρει ότι σε σκαφικές εργασίες βρέθηκε στο λόφο του Αγίου Νικολάου χάλκινη παραγναθίδα κράνους του 4ου π.Χ. αιώνα [23], που βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Την παραγναθίδα βρήκε και παρέδωσε ο Δημήτριος Ζήκος του Λάμπρου κάτοικος Αγίου Γεωργίου[24].

Το 1986 ανακαλύφθηκε τυχαία και παραδόθηκε προς τιμή τους από νεαρούς αγρότες ,Ηλία Μπατάρα & Δημήτριο Καραγιάννη του Γεωργίου, καθώς όργωναν πλησίον του λόφου του Αγίου Νικολάου που δεσπόζει στη γύρω περιοχή, άγαλμα τύπου μικρής Ηρακλιώτισσας του 2ου μισού του 2ου αιώνα μ.Χ που βρίσκεται και κοσμεί το Αρχαιολογικό Μουσείο Λάρισας και το οποίο περιγράφει με αναφορά του ο Αρχαιολόγος Αθανάσιος Τζαφάλιας ο οποίος και το παρέλαβε[25]. Για το άγαλμα αυτό επιβάλλεται να γίνουν ενέργειες επαναπατριsmού του στον τόπο μας ,αφού πρώτα υπάρξουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις.

Καθημερινά μπορεί κανείς να συναντήσει σε δρόμους του χωριού Άγιος Γεώργιος αλλά και σε αυλές σπιτιών βάσεις κίωνων και αρχιτεκτονικών μελών κτιρίων που παραπέμπουν στην εποχή που η αρχαία πόλη ήταν στην ακμή της.

Κάτοικοι της περιοχής με αγροτικές ή σκαφικές εργασίες που κάνουν για την καλλιέργεια της γης, κατά καιρούς αναφέρουν ότι βρίσκουν τυχαία διάφορα ευρήματα (νομίσματα, αγγεία, γυναικεία στολίδια ,αντικείμενα καθημερινής χρήσης). Πολλά απ' αυτά βρίσκονται στα σπίτια των κατοίκων και εδώ γεννάται η επιτακτική ανάγκη να δημιουργηθεί στον Άγιο Γεώργιο Γρεβενών μια αρχαιολογική Συλλογή η οποία θα συγκεντρώσει όλα αυτά τα αντικείμενα και τα αρχιτεκτονικά μέλη που είναι διάσπαρτα σε δρόμους και αυλές της κωμοπόλεώς μας.

Από πολύ παλιά επομένως υπάρχει το αίτημα των κατοίκων της περιοχής που είναι να γίνουν επιτέλους αρχαιολογικές ανασκαφές ,ώστε να αποκαλυφθούν όλα αυτά που προαναφέραμε.

Το 1998 ομάδα του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης του τμήματος Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών του τομέα γεωδεσίας και τοπογραφίας με επικεφαλής τον καθηγητή κ. Αλέξανδρο Τσιούμη διενήργησε αρχαιομετρικές διασκοπήσεις στις παραπάνω αρχαιολογικές περιοχές αποτυπώνοντας σε τοπογραφικά διαγράμματα την ύπαρξη μεγάλων σε έκταση κτισμάτων κάτω από το έδαφος[26]. Η μελέτη αυτή υπάρχει στα χέρια του Δημάρχου Ηρακλεωτών Γρεβενών Αθανασίου Καραγιάννη και είναι στη διάθεσή κάθε υπευθύνου που θα ασχοληθεί με τις μελλούμενες ανασκαφές.

Κύριοι Σύεδροι, αγαπητοί συμπατριώτες Γρεβενιώτες και μη, ας δώσουμε με τις ενέργειές μας μια ευκαιρία να αποκαλυφθεί η ιστορική αλήθεια. Θα επιβεβαιωθεί για μια ακόμη φορά με τα πιθανολογούμενα ευρήματα των ανασκαφών που θα πραγματοποιηθούν απαντήσεις για την αναμφισβήτητη ελληνικότητα της περιοχής μας στους γείτονες Σκοπιανούς που το αμφισβητούν αλλά και σε όσους τους υποστηρίζουν.

Θα δώσουμε όμως τέλος και στο έργο των αρχαιοκαπήλων που λυμαίνονται την περιοχή μας έστω και με μεγάλη χρονική καθυστέρηση. Επιβάλλεται να σταθούμε στο ύψος των περιστάσεων και να προσπαθήσουμε επιτέλους να αναδειξουμε τα σπουδαία αρχαιολογικά ευρήματα που κρύβει η γη του Αγίου Γεωργίου, η γη των Γρεβενών.

Επιχειρήθηκε στο παρελθόν από μέρος μας να υπάρξει μια ενημέρωση της αρμοδίου εφόρου Προϊσταμένης της Λ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων κ. Γεωργίας Καραμήτρου-Μεντεσίδη, η οποία έχει επιτελέσει κι επιτελεί σπουδαίο και αξιοσημείωτο έργο στην περιοχές Κοζάνης και Γρεβενών , αλλά αυτό κατέστη εφικτό να γίνει μόνο τηλεφωνικά .

Ανταποκρινόμενοι στα αιτήματα των κατοίκων της περιοχής του Αγίου Γεωργίου και ευρύτερα της περιοχής Ηρακλεωτών Γρεβενών για ανασκαφές όπως αποτυπώνονται εδώ και 23 χρόνια στην τοπική εφημερίδα που φέρει το τίτλο: «ΕΛΙΜΕΙΑ» και εκδίδεται από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Αγίου Γεωργίου Γρεβενών αναμένουμε τις ενέργειες των αρμοδίων φορέων: Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Πολιτισμού, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Γρεβενών και ευελπιστούμε να γίνει αποδεκτό το διαχρονικό αυτό αίτημά μας, ώστε να αποδειχθεί η ταυτότητα και το όνομα της αρχαίας αυτής πόλης που εμείς πιθανολογούμε σύμφωνα με όσα αναφέραμε ότι είναι η αρχαία Ελίμεια .

Θα πρέπει εδώ να σημειώσω ότι για το 2008 εξασφαλίστηκε ποσό 10.000 € από το Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης επί υπουργίας Μαργαρίτη Τζήμα , με πρωτοβουλία του Νομάρχη Γρεβενών Δημοσθένη Κουπτσίδη και του Δημάρχου Ηρακλεωτών Αθανασίου Καραγιάννη για να ξεκινήσουν την άνοιξη του 2009 αρχαιολογικές ανασκαφές. Υπεύθυνη για την υλοποίηση έναρξης των ανασκαφών ορίστηκε η Προϊσταμένη της Λ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων κ. Καραμήτρου-Μεντεσίδου[27]. Ήρθε επομένως η ώρα της αλήθειας για να επιβεβαιωθούν ή να διαψευστούν τα λεγόμενά μας. Αυτό θα αποδειχθεί μόνο με την αρχαιολογική σκαπάνη η οποία ήρθε η ώρα για να πιάσει δουλειά.

Είμαι σίγουρος ότι ο Βουλευτής και πρώην Υπουργός του Νομού μας κ. Χρήστος Φώλιας όπως και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Γρεβενών και η Δημοτική αρχή του Δήμου Ηρακλεωτών έχουν τη βούληση να συνδράμουν ηθικά και υλικά στην προσπάθεια αυτή , σε καιρούς που μπορεί να είναι οικονομικά χαλεποί, αλλά

μπορούν να αποτελέσουν σταθμό για την περαιτέρω αναπτυξιακή πορεία του Δήμου Ηρακλεωτών, αλλά και της ευρύτερης περιοχής του Νομού μας που σημειώνει καθημερινά άλματα προόδου προς τα μπρος τα τελευταία χρόνια.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Γρεβενά, 11 Απριλίου 2009.

Υ.Σ. Η εισήγησή μου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Χρονικά Δυτικής Μακεδονίας σ.σ. 5-6 την Παρασκευή 24 Απριλίου 2009

[1] <http://www.archetai.gr/site/content.php?sel=114>

[2] Wace A.B.J & Woodward A.M The Annual of B.S.A. ,Session 1911-1912,p.182,Macximillan & Co.,Limided London.

[3] Wace A.B.J & Woodward A.M. The Annual of B.S.A. ,Session 1911-1912,p.p.184-185,Macximillan & Co.,Limided London p.p.

[4] Παπαδάκης Ν.(1913), «Εκ της Άνω Μακεδονίας», Αθηνά, ,Εν Αθήναις ,445-446.

[5] Κεραμόπουλος Α. (1938), Ανασκαφαί και έρευναι εν Μακεδονία, Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας 1937,Αθήνα,σ.σ.72-74.

[6] Βόρειος Ελλάς. Κυριακή 3 Οκτωβρίου 1937.Φύλλο 536,σ.2.

[7] Κεραμόπουλος Α. (1938), Ανασκαφαί και έρευναι εν Μακεδονία, Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας 1937,Αθήνα,σ.74.

[8] Ριζάκη-Τουράσογλου (1985).Επιγραφές άνω Μακεδονίας, τ.Α΄,σ.σ.45,77. Υπουργείο Πολιτισμού. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Αθήνα.

[9] Σαμσάρης Δ.(1989). Ιστορική Γεωγραφία της Ρωμαϊκής Επαρχίας Μακεδονίας. (Θεσσαλονίκη :Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών),σ.σ.72-75.

[10] Σαμσάρης Δ.(1989). Ιστορική Γεωγραφία της Ρωμαϊκής Επαρχίας Μακεδονίας. (Θεσσαλονίκη :Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών),σ.72.

[11] Harvard College.Strabonis Rerum Geographicarum Libri XVII, t.II, Lipsiae (1829),p.122,Sumtibus Et Typis Car.Tauchnitii

[12] Hammond N.G.L.(2007) Ιστορία της Μακεδονίας. Η ιστορική Γεωγραφία της Μακεδονία (Μέρος Α'),τ.1, σ.σ.231-232, Μαλλιάρης παιδεία, Αθήνα.

[13]
http://books.google.gr/books?id=EOc1AAAAMAAJ&pg=PA351&lpg=PA351&dq=Elyma+Haliacmon&source=bl&ots=V8JgYvdC5O&sig=qYPz0JyNPokB3VUT01EHMYF5fzM&hl=el&ei=epG6Sfy6A4Ov-QbJzPG1BQ&sa=X&oi=book_result&resnum=3&ct=result

[14] Library of the University of Michigan. Holstenii L., Berkelli A. Et De Pinedo.Stephanus Byzantinus cum Annotationibus (1825),Vol ii,p.237,Lipsiae.

[15]
http://books.google.com/books?id=EWHqOh2SrZUC&pg=PA449&lpg=PA449&dq=greuno+elimea&source=web&ots=s7TfgjFuq0&sig=kjF_93xP8UHaPDAr62DEdD58Vg

[16]
<http://books.google.com/books?id=Lpvn3A8ySe8C&pg=PA201&lpg=PA201&dq=gr euno+elimea&source=web&ots=tzxc-p4HkY&sig=IIBPkvIiV0VbJLN7iUIWwXDOWU>

[17] A.Π.Θ. Formae orbis antique CRAECIA CUM MACEDONIA ET EPIRO tempore foederum Aetolici et Achaici anno 270 a. Chr.n,XVI, Berolini 1908.

[18] Εγκυκλοπαίδεια Πυρσός(1928),Αθήνα.

[19] Ριζάκη-Τουράσογλου (1985).Επιγραφές άνω Μακεδονίας, τ.Α', Υπουργείο Πολιτισμού. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Αθήνα.

[20] Ριζάκη-Τουράσογλου (1985).Επιγραφές άνω Μακεδονίας, τ.Α',σ.79. Υπουργείο Πολιτισμού. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Αθήνα.

[21] Λαμπρίδης Ι.(1971),*Ηπειρωτικά Αγαθοεργήματα και άλλα δημοσιεύματα*, Ιωάννινα: Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών,σ.150.

[22] Επετηρίς του εν Κωνσταντινουπόλει Ηπειρωτικού Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου (1875), Έτος Β΄ 1873-1874, ,*Εν Κωνσταντινουπόλει: Τύποις Βοττυρά* , σ.142.

[23] Μακαρόνας Χ.(1940) , «Χρονικά αρχαιολογικά», *Μακεδονικά*, τ. Α΄ , σ.σ.491-492.

[24] Προφορική μαρτυρία Χρήστου Ζήκου του Δημητρίου.

[25] Εφημερίδα Ελίμεια.Δεκέμβριος1986, Ανακαλύφθηκε άγαλμα, φ.6,σ.σ.1-4.

Τζιαφάλιας Α & Ελίμεια Ιανουάριος 1987.Η έκθεση εκτίμησης του ανευρεθέντος αγάλματος, φ. 7 ,σ.1,4.

[26] Α.Π.Θ.Τμήμα Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών, τομέας Γεωδαισίας &Τοπογραφίας. Αρχαιομετρικές Διασκοπήσεις στην περιοχή Αγίου Γεωργίου Γρεβενών.Μελετητές: Ανθόπουλος Θ.,Αραμπατζής Α.,Καρύδα Μ.,Παντελεμίδης Α.Υπεύθυνοι:Τσιούμης Α.,Σπαταλάς Σ.,Κατσάμπαλος Κ. Θεσσαλονίκη Οκτ. 1998.

[27]
http://www.mathra.gr/files/pinakes_xrimatodotisis_arxaiologikon_ergon_2008.pdf

Πηγή:

<https://greveniotis.gr/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%B1/item/364-oi-arxaiologikes-perioxes-tou-agiou-georgiou-grevenon>